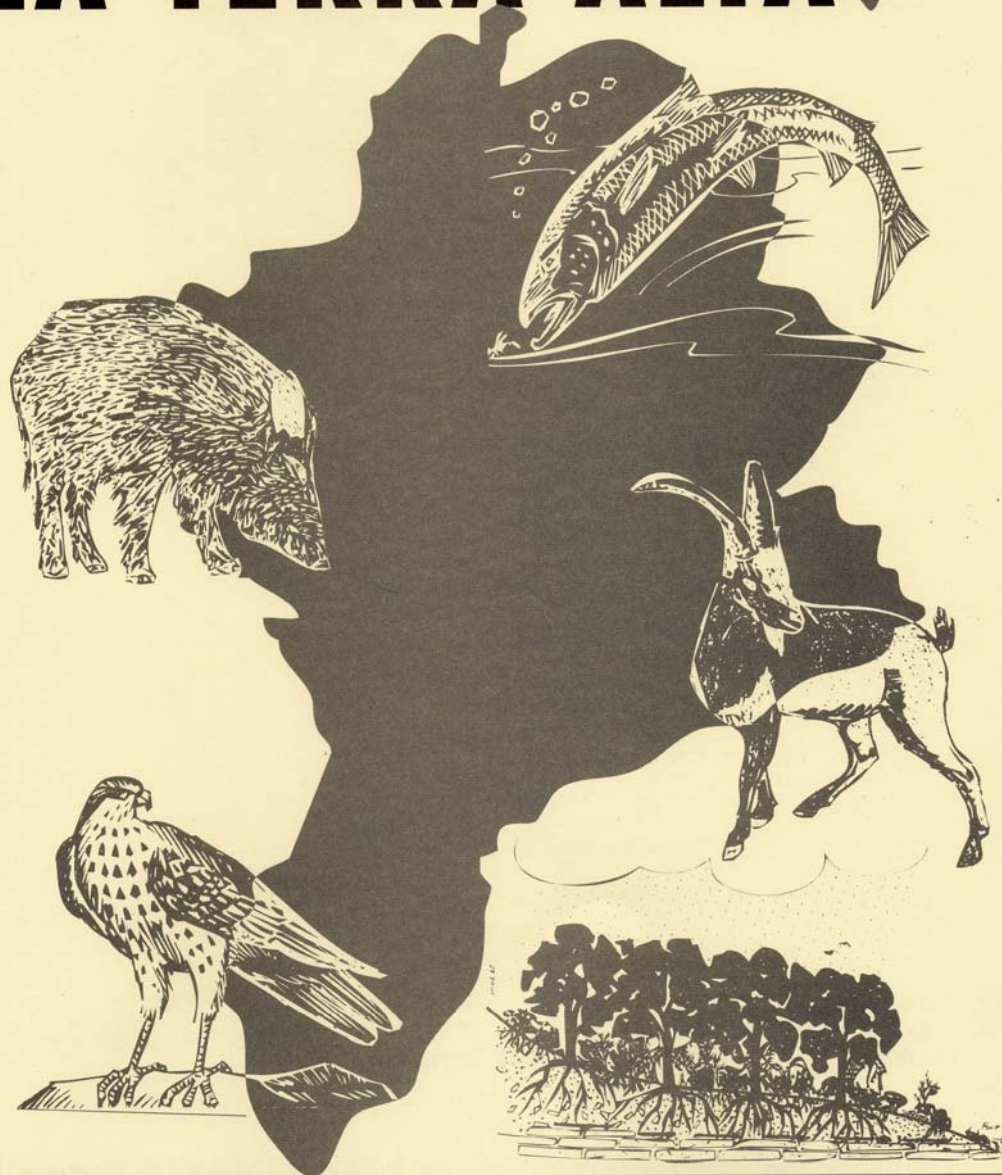

ESTUDI DE LA COMARCA

LA TERRA ALTA

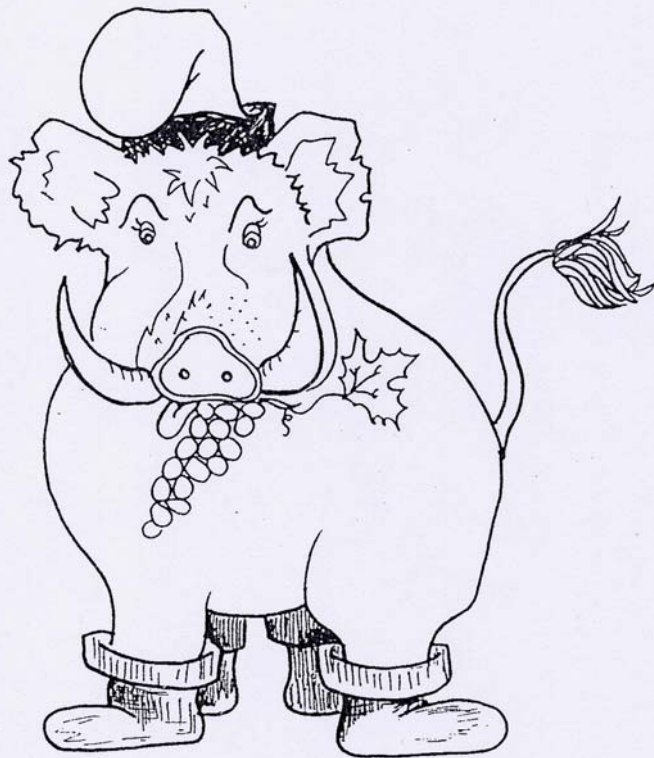

3 Medi Físic II: clima, vegetació i fauna

Kola, soc

Segueix-me i t'ajudaré a conèixer

la Terra Alta

Alumne :

Escola :

Localitat :

EL CLIMA, QUÈ ÉS?

Tota la massa d'aire que envolta la Terra, rep el nom d'atmosfera.

L'atmosfera presenta diferents aspectes; de vegades té núvols, de vegades és clara i transparent. Tots aquests canvis constitueixen el temps atmosfèric, que pot ser molt variable.

Hi ha persones que es dediquen a observar aquest temps atmosfèric en una zona determinada i ho han fet durant molts d'anys. El resultat d'aquestes observacions és el clima d'aquella zona.

FACTORS QUE INTERVENEN EN EL CLIMA.

Les característiques del clima d'un lloc estan condicionades per uns elements determinats com són:

1.- La proximitat del mar.

A la vora del mar les temperatures són més suaus. A l'hivern no fa tant de fred ni a l'estiu tanta calor.

2.- L'altitud.

Els pobles o les comarques situats en llocs elevats tenen tendència a ser més freds que els pobles o comarques situats en zones geogràfiques més baixes.

3.- La insolació (hores de sol).

Els llocs que tenen més hores de sol (solana) són més calents que els llocs on el sol quasi no hi toca mai (obaga); aquesta part és més humida i freda que la solana.

4.- La latitud.

Que ja l'estudiaràs més endavant.

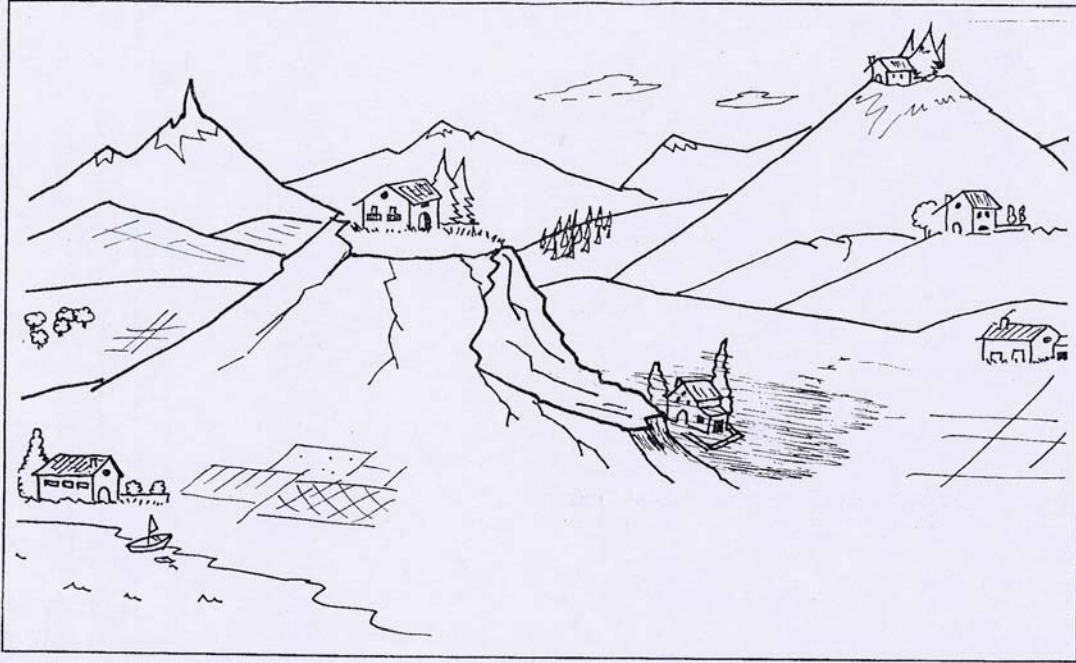
Contesta, al teu quadern, les preguntes següents

- Què és el clima?
- Què és l'atmosfera?
- Què és el temps atmosfèric?
- Quins factors intervenen en el clima?

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Torna a llegir l'apartat dedicat als factors que intervenen en el clima, i després d'observar atentament la situació de cadascuna dels masos del dibuix contesta:

▪ Mas Calvet està situat a més altitud que el Mas de la Venta. A quin dels dos llocs et sembla que s'hauran d'abrigar més.....

Explica la resposta.

▪ Mas Rabosa és lluny del mar, en canvi, Mas Sensal és a prop del mar. A quin dels dos llocs et sembla que farà més calor?.....

Explica la resposta.

▪ A l'obaga de la muntanya hi trobem el Mas del Pelós. A la part solana de la muntanya hi ha el Mas de la Son. Qui necessitarà més calefacció a l'hivern?

Explica la resposta.

Estudi de la comarca: la Terra Alta

ELS ELEMENTS CLIMÀTICS.

La temperatura.

La temperatura atmosfèrica és el grau de calor ambiental que hi ha en una zona en un moment determinat.

El termòmetre és l'aparell que ens serveix per a mesurar la temperatura.

Investiga com funciona un termòmetre i quines són les seues parts.

El vent.

El vent és l'efecte que fa l'aire de l'atmosfera quan es mou.

Principals vents de Catalunya.

<i>nom</i>	<i>d'on ve</i>	<i>com és</i>	<i>quan bufa</i>
mestral o cerç	NO. Ve de l'Atlàntic.	És fort, eixut i tebi. Pot arribar als 100km/h.	Entre l'octubre i l'abril.
garbí o garbinada	SO. Va del mar cap a la terra.	És suau, càlid i humit.	Bufa tot l'any, quan més es nota és a l'estiu.
tramuntana	N. Entra per l'est del Pirineu.	És sec, fred i violent.	Bufa a l'hivern. Minva a les hores de sol.
llevant	E-NE. Ve de la Mediterrània.	És el més humit de tots.	Principalment a la primavera i la tardor.

La direcció del vent ens es indicada per un aparell que rep el nom de penell.

La velocitat del vent es mesura amb l'anemòmetre.

Com construir un penell?.

Material:

- contraxapat.
- un tub de 10 cm.

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

- Llistó rodó. 50 cm.
- dos llistons. 20 cm. cadascun.
- fusta.

Amb el contraxapat es fa la fletxa del penell i es posa dins del tub.
Al llistó rodó se li afegeixen els llistons indicadors dels punt cardinals.

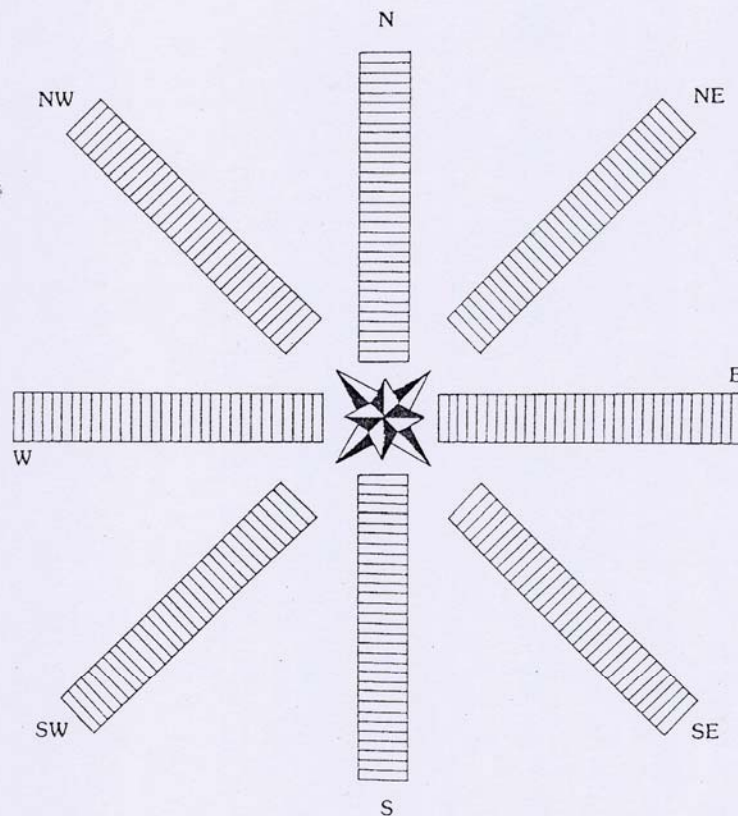
A l'extrem el tros de fusta que farà de base.

L'altre extrem del llistó rodó el fem dins del tub, de manera que aquest es pugui moure.

Observa la direcció del vent mitjançant el penell.

1.- Marca el quadret corresponent a la direcció del vent que correspon a cada dia.

- 2.- Quins tipus de vents predominen a la Terra Alta.
- 3.- Quin nom local reben els diversos vents?

Estudi de la comarca: la Terra Alta

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Les precipitacions.

L'aigua que cau de l'atmosfera rep el nom de precipitació. Les precipitacions es poden produir sota formes diferents Així tenim la pluja, la calamarsa o la neu.

Vocabulari de les precipitacions:

puja: gotes d'aigua.

neu: cristalls de glaç que cauen en forma de flocs o borrellons.

calamarsa: grans de glaç.

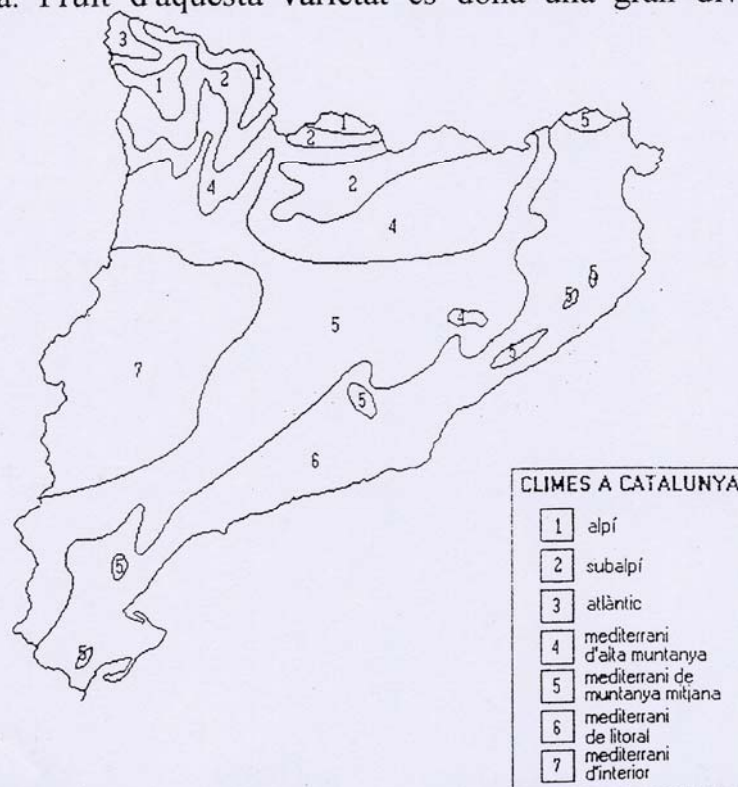
rosada: humitat de l'atmosfera que es posa al damunt de les plantes i de la superfície de la terra en forma de gotes.

gebrada: rosada glaçada.

Com ja has estudiat, per mesurar la quantitat d'aigua caiguda s'utilitza el pluviòmetre.

ELS CLIMES A CATALUNYA

Catalunya és un país amb una gran diversitat de relleu, amb comarques situades en zones altes, comarques en zones baixes i planes, comarques interiors i d'altres banyades per la mar Mediterrània. Fruit d'aquesta varietat es dona una gran diversitat climàtica.

Estudi de la comarca: la Terra Alta

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Coloreja cada part del mapa anterior amb colors diferents. Fes la llegenda.

Quins tipus de climes es donen a Catalunya.

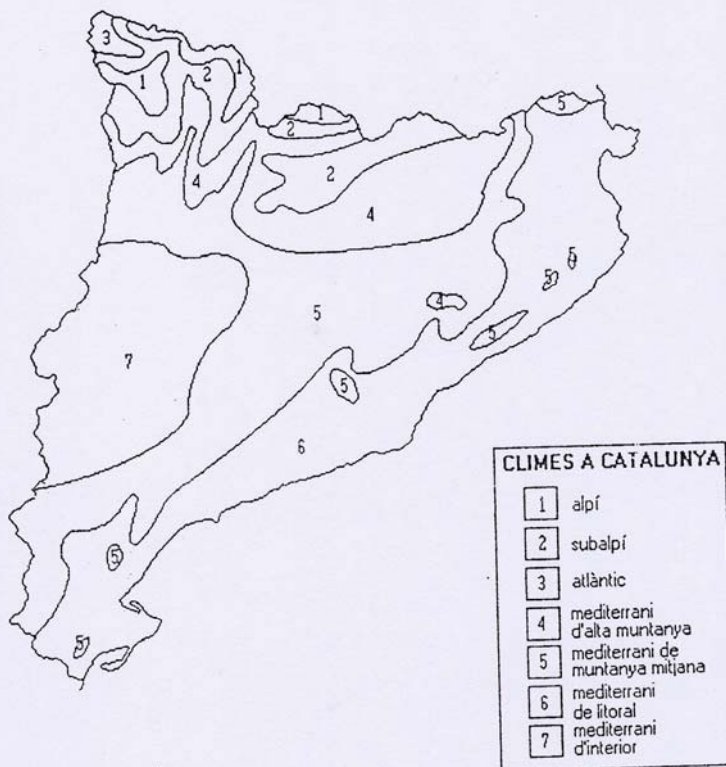
Classes de climes i les seues característiques generals.

clima	temperatures mitjanes	pluges
alpí	Durant molts de mesos a l'any estan per sota dels 0°C.	Molt abundants tot l'any, en bona part en forma de neu.
subalpí	Molt baixes durant l'hivern (per sota de 0°C.) i inferiors als 15 °C. durant l'estiu.	Abundants durant tot l'any.
atlàntic	Per damunt dels 0°C. durant l'hivern i poden acostar-se als 20 °C. a l'estiu.	Abundants durant tot l'any, i molt ben repartides.
mediterrani de muntanya	Fredes a l'hivern (prop de 5°C.) i fresques a l'estiu (per sota dels 20°C.)	No baixa dels 1000 mm/any.
mediterrani de muntanya mitjana	Una mica més altes que les anteriors.	Oscil·len entre els 700 mm i els 1000 mm/any. Escasses a l'estiu.
mediterrani litoral	Suaus a l'hivern i càlides a l'estiu (al voltant dels 25°C.)	Oscil·len entre els 400 i els 700 mm/any. Estius molt secs.
mediterrani d'interior.	Fredes a l'hivern i molt caloroses durant l'estiu.	Escasses tot l'any. Per sota dels 400 mm.

Dibuixa la Terra Alta al mapa de Catalunya i, consultant el quadre de les característiques generals dels climes, anota els tipus de climes de la comarca i les seues característiques.

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

tipus de clima	característiques	
	temperatures	precipitacions

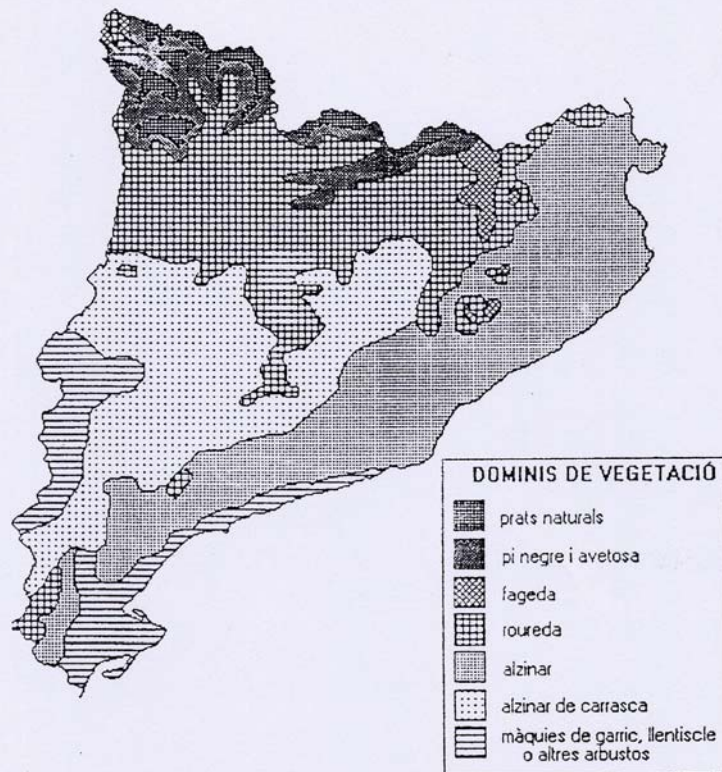
Estudi de la comarca: la Terra Alta

LA VEGETACIÓ.

La vegetació és el conjunt de plantes que creixen en una regió o en un lloc determinat.

Cada espècie vegetal s'instal·la en aquells llocs que li ofereixen unes característiques apropiades pel seu desenvolupament (clima, tipus de sòl, efectes dels rius i corrents permanents d'aigua, ...); amb el temps aquest espai acaba formant el seu **domini**.

És per això que un territori es pot dividir en espais que corresponen al domini d'unes o altres comunitats vegetals.

La vegetació pot ser espontània (com hem vist) o provocada per la intervenció de l'home: agricultura, incendis forestals, repoblacions, aprofitament dels recursos naturals...

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Contesta les següents preguntes:

Quan et parlen de vegetació, a què fan referència?

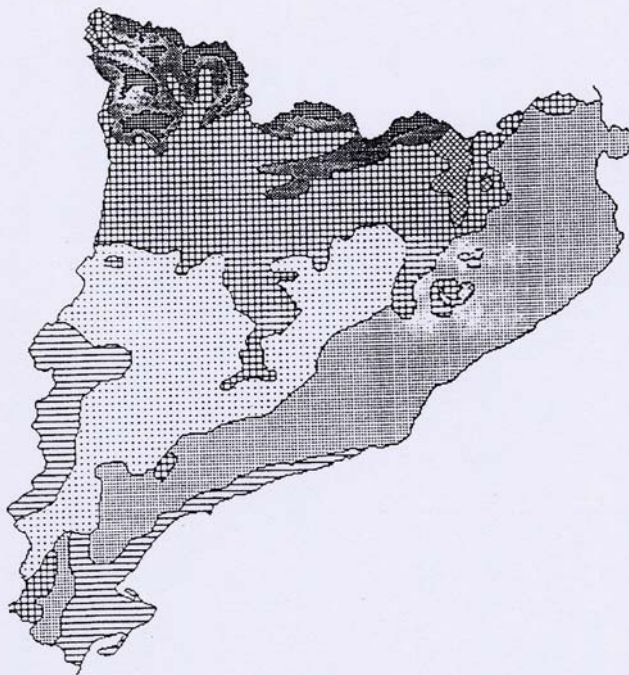
- a una planta
- als arbres fruiters
- al conjunt de plantes d'un territori

Quin és el nom del lloc on s'instal·la una espècie vegetal?

- jardí
- domini
- zona
- territori

Situa en aquest mapa els dominis de vegetació de Catalunya.

Estudi de la comarca: la Terra Alta

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Catalunya es troba en una zona climàtica on podem distingir, a grans trets, vegetació de:

MUNTANYA, PLANA I COSTA.

Vegetació de muntanya.

Els cims més alts de les muntanyes estan coberts de neu durant l'hivern, i de vegades fins i tot a l'estiu. En aquestes zones gairebé no hi ha vegetació. A les parts més altes de les muntanyes trobem extensos prats d'herba que s'aprofiten com a pastura per al bestiar en els mesos d'estiu.

En les zones més baixes, després dels prats, hi trobem els primers boscos de pins negres i avets. Són arbres que resisteixen molt bé les temperatures baixes.

A les valls hi trobem fagedes i rouredes.

Vegetació de la plana.

Hem de diferenciar les planes humides i les planes seques:

A les planes humides hi trobem roures i faigs.

A les vores dels rius la humitat afavoreix el creixement de la vegetació típica de ribera, formada per arbres com els oms i els pollancre.

En les planes seques hi trobem arbres adaptats a l'escassetat de pluges com les carrasques o arbustos com el marfull i la ginesta.

A les planes on plou sovint es conreen plantes que necessiten molta aigua, com fruiters i hortalisses. A les planes on plou poc es conreen plantes que resisteixen bé el calor i el fred i que no necessiten aigua abundant, com ara vinyes, oliveres i ametllers.

Vegetació de la costa mediterrània.

En zones costaneres hi ha boscos d'alzines i pi blanc.

En moltes de les zones més properes al mar predomina una vegetació anomenada màquia, formada per plantes baixes força resistents, com el margalló o el romer.

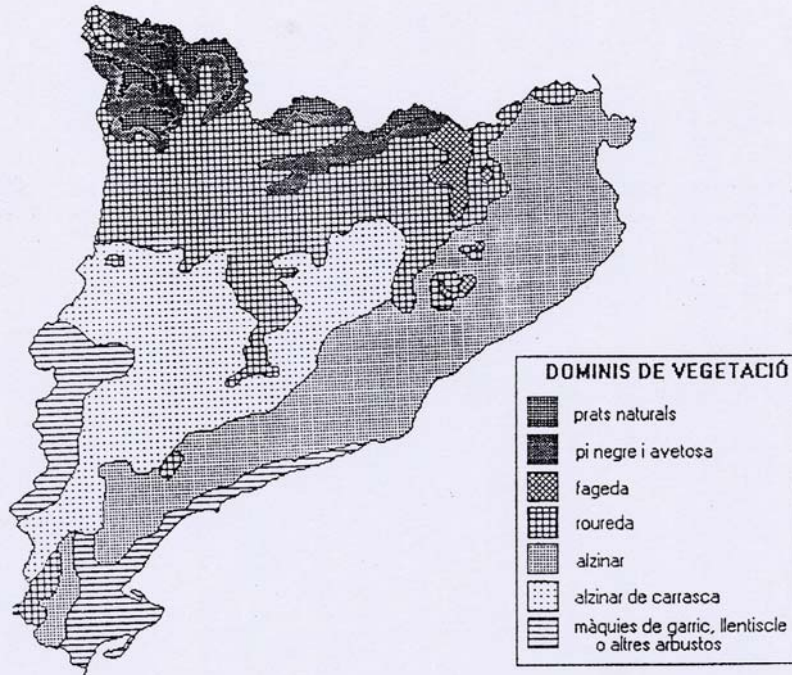
En alguns indrets de la costa també hi ha zones d'aiguamolls on la plana principal és el jonc.

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Recorda que: "domini és lloc on s'ha instal·lat una determinada espècie vegetal".

Situa la Terra Alta al mapa de Catalunya. Investiga quins són els dominis de vegetació propis de la Terra Alta. Després escriu-los al requadre posterior.

Comarca: la Terra Alta

Estudi de la comarca: la Terra Alta

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Quan estudiem la vegetació d'un indret trobem que hi ha plantes diverses (arbres, arbustos, i herbes). Com ja vas estudiar el passat curs, segons com s'agrupen formen boscos, màquies i brolles.

A partir de l'activitat anterior i del que ja saps, ara anem a estudiar la vegetació de la Terra Alta.

Els *boscos* de la Terra Alta són:

- El **carrascar** (a la major part de la comarca).
- La **pinada de pi sapí** (ocupant el lloc del carrascar)
- La **pinada de pi negral** (als Ports).
- La **pinada de pi rojal** (a les puntes dels Ports).
- Els **boscos de ribera** (a les vores dels rius).

La *màquia* més estesa és:

- La **màquia de coscoll** (a la part més continental de la comarca).

La *brolla* més estesa és:

- La **brolla de romer** (als costers secs de tota la comarca).

EL CARRASCAR.

El bosc principal de la Terra Alta és el carrascar. Fa uns segles s'estenia per la major part de les terres de la comarca; avui en queda poc perquè quasi tot ha estat tallat.

Arbres del carrascar: les carrasques.

Arbusts de carrascar: el marfull, la ginesta, el ginebre, els espàrrecs, l'aríjol, el cirer de pastor, ...

LA PINEDA DE PI SAPÍ.

No és un bosc estable. Ocupa els llocs dels carrascars quan aquests han estat tallats.

Per això al sotabosc (arbusts i herbes que viuen davall dels arbres) és molt variable, tant pot ser una màquia de coscoll com una brolla de romer.

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

ELS BOSCOS DE RIBERA.

Són els boscos que es fan a la vora dels rius.

Arbres dels boscos de ribera: els xops, els oms, els aubes, els freixes, etc. . De vegades , i sense que sigui un arbre de ribera, hi ha algun roure.

Arbusts de ribera: la canya, la sarguera, la romiguera, el roldor, ...

LA MÀQUIA DE COSCOLL.

Com ja saps, la màquia no té arbres, els vegetals més alts que podem trobar són els arbust.

Arbusts de la màquia de coscoll: el coscoll, la matissa, el ginebre, la savina, el romer, les argelagues, ...

LA BROLLA DE ROMER.

La brolla de romer és una comunitat pobra d'arbusts menuts.

Arbusts de la brolla de romer: el romer, el sepell, l'estepa, el timó, l'espígol, ...

Omple el quadre següent de la vegetació de la Terra Alta:

bosc	màquia	brolla

Contesta:

Quin és el bosc més rellevant de la Terra Alta?.

Escriu el nom de cinc arbust del carrascar.

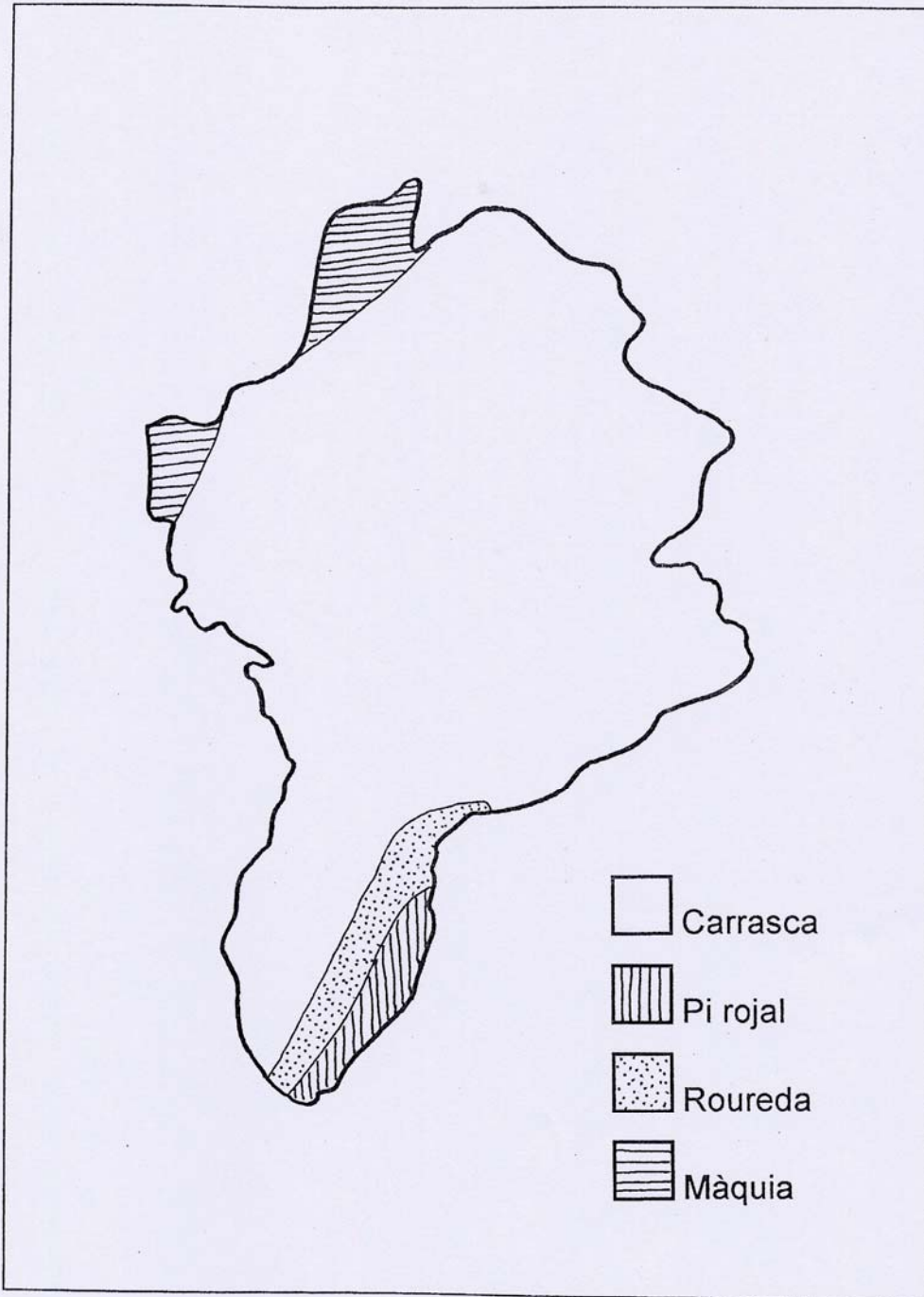
Actualment les majors extensions de boscos de la Terra Alta l'ocupen els de pi sapí. Saps per què?

Creus que hi ha molts boscos de ribera a la teua comarca. Per què?

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Escriu dins d'aquest mapa de la vegetació de la Terra Alta diferents plantes que hi podem trobar a cada tipus.

Estudi de la comarca: la Terra Alta

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Omple els quadres següents:

bosc de ribera	
arbres	arbustos

màquia de coscoll / arbusts

brolla de romer / arbusts

A continuació trobaràs un seguit de plantes de la Terra Alta, pinta-les i digues a quin tipus de formació vegetal les podem trobar.

Nom	Tipus	Nom	Tipus
			
carrasca		espígol	

Estudi de la comarca: la Terra Alta

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Nom	Tipus	Nom	Tipus
			
pi		argelagues	
			
cirer de pastor		aube	
			
om		romer	

Estudi de la comarca: la Terra Alta

LA FAUNA

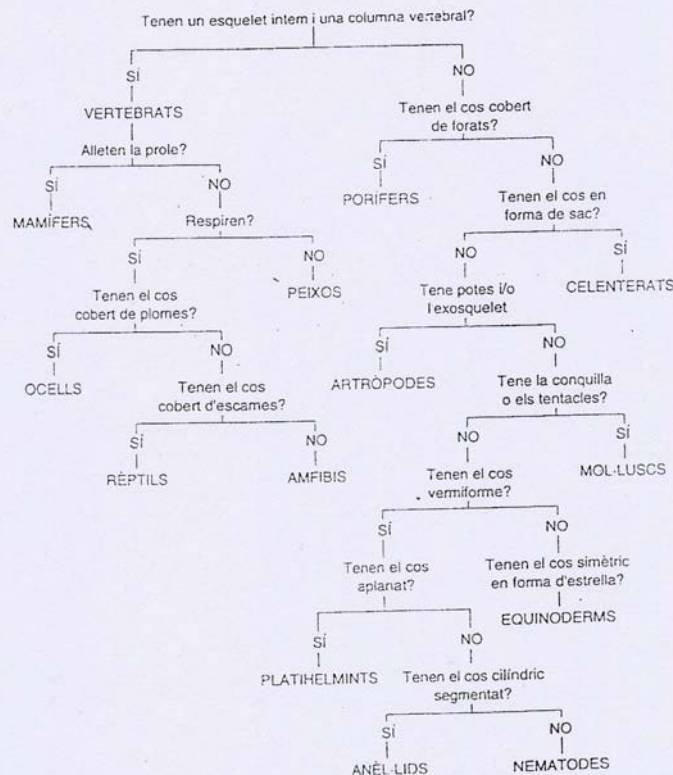
La fauna és el conjunt d'espècies animals que habiten en un territori determinat, en estat salvatge i perfectament identificades (i adaptades) amb el medi ambient que les envolta. La fauna d'una regió depèn del clima, de la vegetació, del relleu i de l'acció de l'home.

El regne animal està format per més d'un milió d'espècies. Les podem trobar en tres medis ecològics: marins, d'aigua dolça i terrestres.

Per a classificar els diferents éssers vius, al llarg de la història de la ciència, els científics han utilitzat diferents criteris. Actualment es classifiquen en cinc regnes, un dels quals és l'animal.

Els cinc regnes es divideixen, al seu torn, en altres grups, i aquests en altres, i així successivament. En el cas del regne dels animals, aquests es classifiquen en embrancaments; els de cada embrancament en classes; els de cada classe, en ordres; els de cada ordre, en famílies; els de cada família, en gènere i els de cada gènere, en espècies.

Aquí tens una CLAU que t'ajudarà a classificar.

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

La fauna de la Terra Alta es localitza principalment a les zones muntanyoses dels Ports i de les Serres de Cavalls i Pàndols.

Entre els mamífers destaca la cabra salvatge. A partir dels Ports s'ha anat escampant fins a les serres de Cavalls i Pàndols beneficiant-se de les mesures proteccionistes i de la manca de depredadors. El nombre d'exemplars està al voltant de cinc mil .

També cal destacar el senglar, amb una població en augment; el teixó, que habita tant a les parts més altes com a les més baixes; la llúdriga, reclosa al llocs més amagats i solitaris, com el riu Algars; la geneta i el gat salvatge, cada vegada menys nombrosos; també en retrocés trobem el llebre i el conill.

Entre els rosegadors destaquem l'esquirol, que viu a les zones boscoses.

L'avifauna és escassa i cal destacar la minva notable del nombre de carronyaires. Aquesta disminució s'explica per la forta davallada del pasturatge que limita la seua alimentació i per l'enverinament per l'ús d'esquers destinats a altres animals com les raboses. Fins a 1996 es mantenia una colònia estable de voltors a Prat de Comte.

Pel que fa als rapinyaires diürns el més abundant és el xoriguer i en menor mesura el falcó i l'esparver. L'Aligot comú té una població estable.

Entre els nocturns, el caro, l'òliba i el mussol.

A l'estiu trobem rossinyols, oriols, cucuts, tórtors i abellerols.

Els amfibis són escassos ja que l'aigua també ho és. Podem trobar granotes, gripaus, salamandres, ...

Les tortugues de terra o aigua són molt estranyes. L'única colònia de tortugues d'aigua la trobem al riu Algars.

Dels rèptils són freqüents les serps; la més perillosa l'escurçó. També són abundants les sargantanes, els llargardaixos, els dragons, ..

Dels aràcnids cal destacar el reclau i diversos tipus d'aranyes.

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Els principals habitants dels rius són els barbs i les madrilles. A la capçalera del Canaletes hi podem trobar truites. A l'Algars, al riu dels Estrets i al Canaletes, crancs de riu. Com a depredadors seus cal destacar les llúdrigues. A l'Algars hi viu el segon nucli més important de Catalunya.

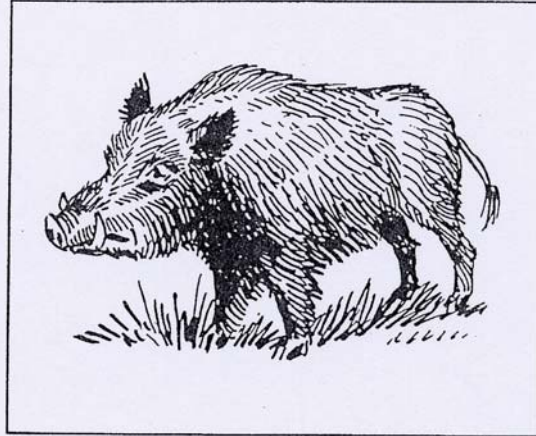
Omple el quadre següent amb la fauna de la Terra Alta

		EXEMPLES	CARACTERÍSTIQUES
Animals vertebrats	Mamífers		
	Aus		
	Peixos		
	Amfibis		
Rèptils			

La Terra Alta: clima, vegetació i fauna

Ara estudiaràs a fons diversos animals de la fauna de la Terra Alta.

Nom vulgar

Nom científic

Classificació

regne	classe	ordre	família	gènere	espècie

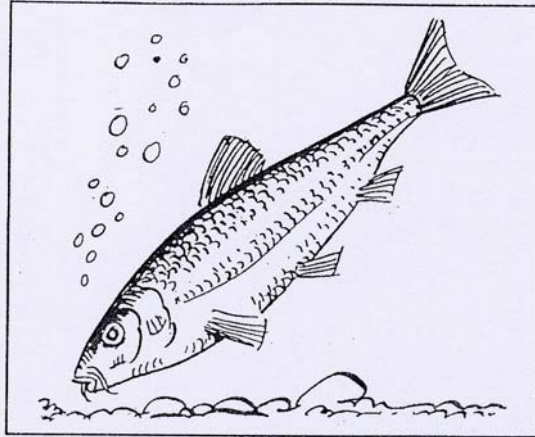
Descripció de les característiques

--

Descripció literària

--

Estudi de la comarca: la Terra Alta

Nom vulgar

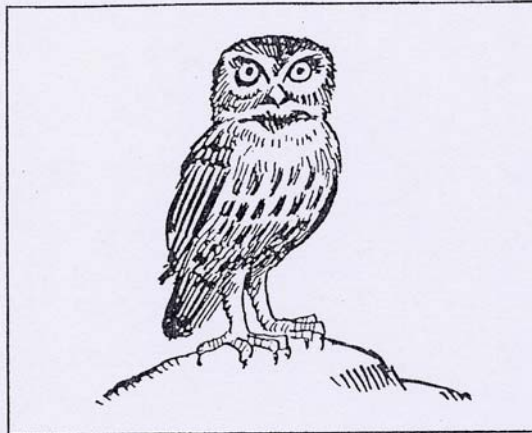
Nom científic

Classificació

regne	classe	ordre	família	gènere	espècie

Descripció de les característiques

Descripció literària

Nom vulgar

Nom científic

Classificació

regne	classe	ordre	família	gènere	espècie

Descripció de les característiques

--

Descripció literària

--

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Centre de Recursos Pedagògics de la Terra Alta

Edita: CRP de la Terra Alta

Realització: Aquest quadern ha estat elaborat pel Seminari «Elaboració de materials per a l'estudi de la comarca» de l'ICE de la Universitat Rovira i Virgili, dins de les activitats del Pla de Formació Permanent del Professorat de la Terra Alta.